

Inclusief onderwijs? Differentieer binnen groepen en niet tussen groepen

Durf écht werk te maken van wat de Onderwijsraad jaren geleden al adviseerde: stop de vroege selectie in het onderwijs. Die leidt niet alleen tot ongelijke onderwijskansen, maar belemmert ook sociale inclusie. En die is toch de minimale basis als we willen werken aan inclusief onderwijs. Dat geven gespecialiseerd onderwijsbestuurders Gijs de Bont van Biezonderwijs en Johan van Triest van de Aloysius Stichting de (nieuwe) minister van Onderwijs Eppo Bruins en staatssecretaris Mariëlle Paul graag mee, als zij het hoofdlijnenakkoord straks verder uitwerken.

De ambitie voor inclusief onderwijs voor 2035: alle kinderen in hun eigen buurt samen naar dezelfde school. Natuurlijk: daar kan niemand tegen zijn, ook wij niet. Er moet nog veel gebeuren voor we zover zijn.

Op dit moment groeit ons gespecialiseerde onderwijs, zitten duizenden kinderen en jongeren thuis, zijn de wachtlijsten voor jeugdzorg enorm en kampen we met een lerarentekort. Een lastig moment om het gespecialiseerd onderwijs af te bouwen, vóór thuisnabij onderwijs beschikbaar is voor onze jeugd.

Er is meer nodig

Gelukkig pleitten Kamerleden er eind mei tijdens het debat over passend onderwijs en de route naar inclusief onderwijs ook voor, om speciaal onderwijs te behouden voor leerlingen met een complexe ondersteuningsvraag. Ook zien zij graag dat de expertise van het gespecialiseerd onderwijs ingezet wordt voor passend onderwijs. Dat laatste doen wij graag.

Zo kan het regulier onderwijs specialer worden en kunnen meer kinderen inderdaad thuisnabij naar school. Hiervoor zijn robuuste investeringen nodig in het regulier onderwijs, zodat de klassen daar kleiner kunnen worden en er expertise bij kan. Maar er is wat ons betreft méér nodig, te beginnen met de aanpak van andere vormen van segregatie.

Wat te denken van de doorgroeiende kloof tussen arm en rijk? Die vertaalt zich mede in wie met wie in de wijk woont. Ga je als kind naar de buurtschool, dan kom je toch vooral kinderen tegen uit dezelfde sociaaleconomische klasse. En ouders die daar niet toe behoren, kiezen maar al te vaak voor een school buiten hun eigen wijk, met een 'ander publiek' en 'de beste resultaten'.

We zien vanuit sommige gemengde wijken een 'witte vlucht' naar andere buurten met scholen met leerlingenpopulaties uit onze eigen bubbel. Ouders blijken soms minder 'inclusief' te zijn als het over hun eigen kinderen gaat. Dat roept de vraag op, of we inclusiever onderwijs niet eens belangrijker moeten maken dan de vrije schoolkeuze van ouders.

Voorkom opgroeien in een eigen bubbel

Vertrekkend onderwijsminister Robert Dijkgraaf pleitte – terecht – voor gelijke waardering voor praktische en theoretische specialisatie. Veel ouders zien dat

toch niet zo. Hoe 'hoger, hoe beter. Het nieuws dat je kind naar het vmbo gaat, ervaren sommige ouders zelfs als een slecht nieuwsgesprek. Wordt dat zogenaamde hogere niveau toch doorgezet, dan worden veel jongeren overvraagd en moeten vanuit regulier onderwijs soms overstappen naar gespecialiseerd onderwijs. Met helaas heel wat faalervaringen op zak.

Past het niveau wél? Dan kom je in de meeste steden vanaf je twaalfde op school niemand tegen die een ander niveau doet. Het zijn vrijwel allemaal aparte scholen. We zijn in Nederland goed in differentiëren tússten groepen, maar niet bínnen groepen. Doe je dat anders, dan houd je jongeren met verschillende leerniveaus, leervoorkeuren, talenten en achtergronden bij elkaar en leren zij omgaan met verschillen. De school als mini-samenleving: dát is sociale inclusie. Samen leren leven doe je niet in je eigen bubbel, maar juist door verschillend zijn te zien als gewoon en niet als 'speciaal'.

Al een 'oud' advies

Dit alles constateerde de Onderwijsraad al in 2021 in het rapport 'Later selecteren, beter differentiëren'. Daarin schreef het adviesorgaan van de regering dat het onderwijssysteem op een belangrijk punt faalt: leerlingen krijgen onvoldoende kans op het onderwijs dat recht doet aan hun capaciteiten en ontwikkeling.

Nederland doet hiermee leerlingen tekort en de economie en samenleving lopen talent mis. Bovendien ontmoeten jongeren met verschillende achtergronden elkaar niet meer op school: ze zitten gescheiden van elkaar. Ingrijpen in het onderwijssysteem is nodig, stelde de raad. Begin in elk geval met een driejarige brugperiode voor alle leerlingen, ongeacht het niveauadvies dat hun eindtoets – of tegenwoordig doorstroomtoets – uitwijst.

Werk aan sociale inclusie

Helaas is tot nu toe weinig gedaan met dit waardevolle advies. Ook in het huidige debat over inclusief onderwijs gaat het nauwelijks over zo'n voorgestelde systeemingreep. Een gemiste kans.

Willen we wezenlijk iets veranderen, dan moeten we het ook hebben over het onderwijssysteem en het debat niet verengen tot het verkleinen of opheffen van het gespecialiseerd onderwijs. Laten we het bredere gesprek voeren over het doorprikken van veel méér bubbels. Hopelijk nemen de nieuwe bewindslieden onze uitnodiging aan.

Gijs de Bont, voorzitter college van bestuur Biezonderwijs

Johan van Triest, voorzitter college van bestuur Aloysius Stichting